

Domovi za starije i nemoćne Europljane: državni, profitni i neprofitni pružatelji usluge

Uvod

U ovom su izvješću prikazane promjene u pružanju usluga skrbi u državnim i privatnim (profitnim i neprofitnim) domovima za starije i nemoćne osobe tijekom prošlog desetljeća. Iako su se dogodile značajne promjene u pogledu veličine domova za starije i nemoćne osobe te njihova vlasništva, na razini EU-a ne postoje ujednačeni podatci prema vlasništvu i/ili ekonomskoj svrsi pružatelja usluge. U izvješću su navedeni dostupni podatci i rezultati istraživanja, procjena i anketa o razlikama u dostupnosti, kvaliteti i učinkovitosti usluga koje se pružaju u državnim i privatnim domovima za starije i nemoćne osobe. Većina podataka prikupljena je pregledom literature i uz pomoć Mreže europskih dopisnika Europske zaklade za poboljšanje životnih i radnih uvjeta, koja je omogućila pristup podacima državnih zavoda za statistiku i podacima iz istraživanja.

Kontekst politike

U raspravama i inicijativama politike na razini EU-a većinom se ne pravi razlika između državnih i privatnih pružatelja usluge dugoročne skrbi. U Godišnjem pregledu rasta za 2017., koji označava početak ciklusa europskog semestra, Europska komisija pozvala je na daljnja ulaganja u usluge dugoročne skrbi radi rasterećenja pružatelja neformalnih usluga skrbi. Naglasila je i potrebu povećanja učinkovitosti i dostupnosti dugoročne skrbi zbog rasta troškova koji se očekuje zbog starenja stanovništva i tehnološkoga napretka. Odbor za socijalnu zaštitu istaknuo je da sustavi dugoročnog pružanja usluga skrbi moraju potaknuti i razvoj preventivne zdravstvene zaštite, rehabilitacije te samostalnog života. Preporuke za pojedinu zemlju temelje se na poboljšavanju troškovne učinkovitosti i isplativosti ulaganja u dugoročnu skrb uz osiguravanje dostupnosti usluga te poboljšavanje kvalitete pružanja usluge i same usluge. U skladu s načelima Europskog stupa socijalnih prava građani imaju pravo na pristupačnu i kvalitetnu dugoročnu skrb, a to se posebice odnosi na usluge kućne njege i podrške u zajednici.

Ključni rezultati

Trendovi u pružanju usluge

U proteklih 10 godina došlo je do povećanja broja domova za starije i nemoćne osobe u gotovo svim zemljama za koje su dostupni podatci. U Rumunjskoj, Slovačkoj i Sloveniji broj privatnih domova za starije i nemoćne osobe udvostručio se (doduše, početni broj nije bio velik). U isto vrijeme, broj državnih domova za starije i nemoćne osobe smanjuje se (Hrvatska, Češka, Francuska, Njemačka, Norveška, Slovenija i Ujedinjena Kraljevina (Škotska)) ili se povećava sporije nego broj privatnih domova (Cipar, Litva, Rumunjska i Slovačka). Malta i Španjolska iznimke su od tog trenda; u njima se broj državnih domova povećava brže nego broj privatnih domova.

Tijekom prošlog desetljeća broj mjesta u privatnim domovima za starije i nemoćne osobe povećao se brže nego u državnim domovima u svim zemljama za koje postoje podatci osim Španjolske. Broj mjesta u neprofitnim domovima za starije i nemoćne osobe povećao se više nego u profitnim domovima u Belgiji i Norveškoj, a u Ujedinjenoj Kraljevini (Škotska) dogodilo se suprotno. Prema najnovijim podacima može se zaključiti da mjesta u privatnim domovima čine više od dvije trećine ukupnog broja mjesta u Grčkoj, Nizozemskoj (gdje su gotovo sve usluge neprofitne), Ujedinjenoj Kraljevini (Škotska), Irskoj, Španjolskoj i Belgiji. Državni i privatni domovi imaju otprilike jednak broj mjesta u Francuskoj, Austriji, Malti, Litvi i Rumunjskoj. Mjesta u državnim domovima čine oko 70% ukupnog broja mjesta u Češkoj, Litvi, Poljskoj, Slovačkoj i Sloveniji, a gotovo 90% u Norveškoj. U nekim zemljama postoji značajna razlika u veličini državnih i privatnih domova za starije i nemoćne. U Sloveniji i Malti državni domovi imaju dvostruko više mjesta nego prosječni privatni domovi. Tijekom prošlog desetljeća prosječna se veličina privatnih domova u Češkoj, Malti, Litvi i Španjolskoj značajno povećala, a državni domovi smanjili su se ili ostali jednaki.

Posljedice za pružanje usluge

Financije su velik problem pružatelja usluge skrbi (primjerice u Ujedinjenoj Kraljevini), koji se povećava kako raste broj ljudi kojima je potrebna skrb, trošak pružanja usluga i zapošljavanja osoblja te povećanje kvalitete usluge. U nekim zemljama privatni domovi za starije i nemoćne pružaju manje specijalističkih medicinskih usluga nego državni domovi. Kako se povećava broj privatnih pružatelja usluge, vjerojatno će se značajno povećati i troškovi korisnika ako se ne poveća iznos socijalne pomoći za subvencioniranje smještaja u domovima. Postoje razlike i u lokaciji različitih domova za starije i nemoćne; privatni domovi najčešće se nalaze u bogatim urbanim područjima. Korisnici usluge razlikuju se ovisno o profitabilnosti usluge koju trebaju – korisnici kojima su potrebne manje profitabilne usluge skrbi vjerojatno će biti smješteni u državnim domovima za starije i nemoćne osobe. U većini zemalja za koje su dostupni podatci o broju članova osoblja u odnosu na broj korisnika više je osoblja na raspolaganju korisnicima državnih domova.

Nema dovoljno utvrđenih pokazatelja kvalitete, posebice u pogledu kvalitete života korisnika usluge dugoročne skrbi. Opseg i kvaliteta usluge u državnim i privatnim domovima za starije i nemoćne osobe razlikuju se od zemlje do zemlje, a istraživanja se uglavnom temelje na lakše mjerljivim aspektima kvalitete usluge. Postoje podatci o razlikama u dostupnosti vlastite sobe, razini higijene, izboru hrane i aktivnosti za korisnike, stavu osoblja, prehrani, stalnom pružanju usluge, preventivnoj zdravstvenoj zaštiti i praksi pružanja skrbi.

U usporedbi ekonomske učinkovitosti državnih i privatnih domova za starije i nemoćne osobe važni su čimbenici troškovi za osoblje i razlike u vrsti korisnika; u državnim domovima ima više korisnika sa zdravstvenim poteškoćama ili onih koji trebaju manje profitabilne usluge.

Pokazatelji politike

Važnost analiziranja moguće preraspodjele učinkovitosti, kvalitete i dostupnosti usluga: Kako je vidljivo iz nekoliko istraživanja, privatni pružatelji usluga mogu smanjiti troškove ili tako da smanje kvalitetu usluge ili da povećaju cijenu i izgube konkurentnost. U istraživanjima u čijim se rezultatima vide razlike među različitim pružateljima usluge treba biti naznačeno i to hoće li napredak u jednom području štetiti drugima.

Važnost jasnih zajedničkih definicija: Radi lakšeg promatranja opsega usluga državnih i privatnih pružatelja, bitno je ustanoviti jasne zajedničke definicije na temelju kojih je moguće prikupiti podatke o različitim vrstama pružatelja dugoročne usluge. Prilikom određivanja definicija i prikupljanja podataka o državnim, profitnim i neprofitnim pružateljima usluge treba voditi računa o pravnom statusu, vlasništvu i gospodarskim aktivnostima pružatelja usluge.

Potreba za sustavnim prikupljanjem i pregledavanjem istraživanja na nacionalnoj i europskoj razini: Iz istraživanja koja su prikupljena u ovom izvješću vidljivo je da postoje razlike u dostupnosti, kvaliteti i učinkovitosti usluga. Budući da se rezultati razlikuju ovisno o istraživanju i zemlji, potrebno je sustavno prikupiti i pregledati istraživanja na nacionalnoj i europskoj razini kako bismo došli do preciznijih zaključaka. Saznanja i podatci mogu se rabiti na europskoj razini (posebice tijekom europskog semestra) radi boljeg shvaćanja opsega različitih vrsta usluga.

Dodatne informacije

Izvješće *Domovi za starije i nemoćne Europljane: državni, profitni i neprofitni pružatelji usluge* dostupno je na poveznici: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2017/care-homes-for-older-europeans-public-private-and-not-for-profit-providers>

Za više informacija obratite se Danielu Molinuevu, istraživaču, na e-adresu: dmo@eurofound.europa.eu